

Tri slobode pod lupom
Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji
5 - 18. novembar 2021.

Sloboda izražavanja

Privedene dve aktivistkinje nakon gađanja murala Ratka Mladića jajima

Aktivistkinje Aida Ćorović i Jelena Jaćimović [privedene su](#) u Njegoševoj ulici u Beogradu **10. novembra 2021. godine, nakon što su gađale mural posvećen Ratku Mladiću jajima.** Na mestu na kojem je trebalo da se održi skup Inicijative mladih za ljudska prava (YIHR), na kojem su aktivisti planirali da prekreće ovaj mural, a koji je potom zabranjen od strane Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP), aktivistkinje su [nakon bacanja jaja](#) privedene uz prekomernu upotrebu sile i od strane osoba koje se nisu identifikovale kao službena lica. Ubrzo su puštene nakon zadržavanja u prostorijama Policijske stanice Vračar. Protiv njih i još jednog lica su podnete prekršajne prijave zbog kršenja Zakona o javnom redu i miru.

Bez reakcije policije na ometanje i vređanje novinara N1 prilikom izveštavanja

Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) [osudilo je ometanje i vređanje novinara televizije N1 Filipa Lukića, prilikom izveštavanja sa protesta aktivista i aktivistkinja održanog 10. novembra 2021. godine u Njegoševoj ulici.](#) Prilikom uključivanja uživo u program N1, reporteru Lukiću su prišla dvojica pripadnika desničarske organizacije *Narodne patrola*, koji su ga ometali, nakon čega je Lukić prekinuo uključivanje u program. NUNS navodi da pripadnici

policije nisu reagovali iako su se nalazili u neposrednoj blizini događaja. NUNS podseća da su novinari poslednjih godina sve izloženiji ovakvim napadima, da se suočavaju sa pritiscima i pretnjama, kako na licu mesta tako i na internetu, i da većina tih slučajeva prođe nekažnjeno. Takođe se navodi da odgovornima smatraju vlasti i njima bliska lica koja aktivno podrivaju nezavisno novinarstvo, a događaj ometanja i vređanja Filipa Lukića je direktna posledica takvog ophođenja vlasti. Samo dan kasnije, odnosno 11. novembra 2021. godine, dva lica koja obezbeđuju mural u Njegoševoj ulici, [ponovo su ometali ekipu N1](#), u koje su upirali prstom, a zatim im prilazili uz pretnje da prestanu da snimaju. Ometanje novinara N1 [su osudili i iz Reportera bez granica](#), a njihov Pavol Salaj, komentarišući ometanje novinara N1 prilikom izveštavanja kod murala Ratku Mladiću, izjavio je da novinari moraju biti zaštićeni dok izveštavaju o temama koje su važne za društvo.

Ekipa televizije N1 blokirana na izlazu iz zrenjanjinske industrijske zone nakon izveštavanja o incidentima u kineskoj fabrici „Linglong”

Ekipa televizije N1 [sprečena je 16. novembra 2021. godine](#) da napusti zrenjaninsku *Industrijsku zonu Jugoistok* nakon izveštavanja sa gradilišta kineske fabrike „Linglong” o **položaju i uslovima za rad vijetnamskih radnika na tom gradilištu**. Ekipa N1 pretpostavlja da ih je zaustavio jedan od nižih menadžera ovog gradilišta, koji je prvo telefonirao a zatim i snimao automobil ekipe N1. Ista osoba je dan ranije pokušavala da spreči novinarku VOICE-a u snimanju, prilikom čega joj je prečeno tužbom. Pristup barakama u kojima su smešteni radnici iz Vijetnama u okviru gradilišta blokirali su pripadnici privatnog obezbeđenja.

Radio televizija Srbije ignoriše kampanju “Kreni-Promeni”

Iz kampanje „Kreni-Promeni” je [saopšteno da Radio televizija Srbije \(RTS\) cenzuriše novu reklamu protiv dolaska kompanije Rio Tinto, snimljenu kao reakcija na promotivnu kampanju ove kompanije koja želi da eksploatiše litijum u Srbiji, a koja je već emitovana na RTS-u ranije](#). Iz „Kreni-Promeni” je saopšteno da su poštovali sve zakonske procedure i poslovnu praksu RTS-a, ali da je sa njima prekinuta svaka komunikacija zaposlenih sa RTS-a, sa kojima su ugovarali puštanje reklame u program. Iz „Kreni-Promeni” saopštavaju da će preko

Udruženja za zaštitu ustavnosti i zakonitosti podneti krivičnu prijavu protiv RTS-a, a generalnom direktoru RTS-a Draganu Bujoševiću, disciplinske prijave protiv zaposlenih na RTS-u, zbog „kršenja radne obaveze”. Takođe navode da RTS sprovodi cenzuru i krši slobodu izražavanja s obzirom da je pripremljena reklama odgovor na prethodno emitovanu promotivnu kampanju kompanije Rio Tinto, pred sprovođenje referenduma o kopanju litijuma u Loznici.

Napadnuti novinari TV Pink prilikom izveštavanja

Novinarska ekipa TV Pink dobila je 4. novembra 2021. godine [pretnje i uvrede prilikom izveštavanja](#) sa lokacije na kojoj se nalazio grafit „Kon=Mengele”, a koji se odnosi na doktora Predraga Kona, člana Kriznog štaba za suzbijanje zarazne bolesti COVID-19, ispisan tokom jednog od protesta protiv kovid propusnica. Nepoznati muškarac je vređao novinare TV Pink tokom snimanja, a snimatelju je rekao „da će ga udariti ukoliko se ne pomeri”. Ministarstvo unutrašnjih poslova je saopštilo da je [napadač priveden istog dana](#) i da će protiv njega biti podneta prekršajna prijava. **Iako je pohvalna brza reakcija Ministarstva unutrašnjih poslova u ovom slučaju, ovakva reakcija izostaje u mnogim slučajevima napada na novinare koji rade u nezavisnim medijima, koji su često na meti javnih funkcionera.**

Političarki sa Kosova Radi Trajković blokirana penzija

Političarka Rada Trajković [objavila je na svom Twitter profilu](#) informaciju o blokadi penzije zbog izvršenja povodom presude po tužbi pripadnika Bezbednosno-informativne agencije Bojana Dimića, pred Prvim osnovnim sudom u Beogradu, zbog povrede časti i ugleda. Trajković je izjavila da o tužbi nije nikad informisana i da je o postojanju presude saznala kada joj je penzija blokirana, zbog sprovođenja postupka izvršenja, jer Trajković mora da plati kaznu po ovoj sudskoj presudi u visini od 500.000 dinara. Trajković navodi da je tužena od strane pripadnika BIA Bojana Dimića, jer je gostujući u emisiji *Utisak nedelje*, emitovanoj na televiziji *Nova S*, 2. juna 2019. godine, izjavila „da su u ubistvo Olivera Ivanovića umešane srpske bezbednosne službe i mafija”. Trajković navodi da se protiv nje sprovodi progon od strane Dimića jer javno govori o ubistvu političara Olivera Ivanovića. Navodi još da se protiv nje vodi

još jedan sudski postupak, takođe po tužbi Bojana Dimića, o kojoj je pravovremeno informisana i poziva međunarodne i organizacije civilnog društva da reaguju s obzirom na da se pravni sistem Srbije koristi za zastrašivanje aktivista, uzbunjivača i političkih neistomišljenika.

Sloboda okupljanja

Zabranjen skup Inicijative mladih za ljudska prava (YIHR) povodom murala

Ratku Mladiću

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije zabranilo je održavanje javnog okupljanja na kojem je planirano krećenje murala posvećenog ratnom zločincu Ratku Mladiću, u Njegoševoj ulici u Beogradu. Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR), koja je najavila ovaj skup za 9. novembar 2021. godine, na Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma, [obavestila je javnost](#) da je dobila rešenje MUP-a kojim se ne dozvoljava skup zbog mogućnosti sukoba između okupljenih i onih koji bi došli da „izraze negodovanje i protivljenje” ovom skupu. Ministar unutrašnjih poslova Aleksandar Vulin, [saopštio je povodom ove zabrane](#), da se „u Beogradu neće niko sukobljavati na ulicama i kvariti život našim građanima, i niko neće neprijatelje Srbije obradovati slikama krvavih srpskih glava”. Na sam dan prvobitno zakazanog protesta, a prema svedočenjima očevidaca, [pripadnici MUP su zaustavljali i legitimisali građane/ke](#) koji su se zatekli u neposrednoj blizini murala. YIHR saopštava da MUP ovom zabranom guši javna okupljanja protiv mržnje, i tako posledično podstiče „nekažnjivost i slobodu terora za ekstremističke grupe”. **Ovo predstavlja nastavak nedopustive prakse Ministarstva unutrašnjih poslova, gde se ne dozvoljava održavanje politički nepodobnih skupova, uz pozivanje na mogućnost „međusobnog fizičkog sukoba” zbog „okupljanja većeg broja lica koja bi izrazila negodovanje i protivljenje skupu”.**

Sloboda udruživanja

Pretnje organizacijama zbog podrške aktivistkinjama Aidi Ćorović i Jeleni Jaćimović, kao i podrške uklanjanju murala posvećenog Ratku Mladiću

Više organizacija je objavilo da su primili pretnje zbog pružanja podrške aktivistkinjama Aidi Ćorović i Jeleni Jaćimović, koje su privedene zbog gađanja jajima murala posvećenog Ratku Mladiću, ali i zbog podrške samom uklanjanju murala, na koje pozivaju organizacije civilnog društva. [Inicijativa za Požegu](#) saopštila je da su ispred prostorija njihovih istaknutih članova u Požegi, u jutarnjim časovima 11. novembra 2021. godine, [osvanuli grafiti](#) sa natpisom „Čekamo vas”, dok je u centru Požege osvanuo grafit „Ratko Mladić srpski heroj”. Inicijativa je saopštila da ove pretnje shvataju kao da su usmerene na samu Inicijativu i da stoje solidarno iz porodicu Maslač, koja je targetirana natpisom. Prostorije [Inicijative mladih za ljudska prava \(YIHR\)](#) u Dobračinoj 4 u Beogradu, išarane su u dva navrata grafitima „Ratko Mladić srpski heroj”. [Prvi slučaj](#) se desio 11. novembra 2021. godine, da bi samo četiri dana kasnije, [ponovo osvanuli isti natpisi](#). YIHR je nakon drugog incidenta saopštila da talas napada na neistomišljenike i one koji otvoreno govore protiv ratnih zločinaca i ratnih huškača traje unazad nedelju dana kao i da predstavnici institucija i njima bliski tabloidi kreiraju atmosferu u kojima se ovakvi napadi dešavaju, i na kraju ostaju nekažnjeni. Aktivisti i aktivistkinje okupljeni oko grupe [Čuvari/ke vatre objavili su da su putem društvene mreže Facebook dobili niz pretećih poruka](#) zbog podrške koju su iskazali aktivistkinjama Aidi Ćorović i Jeleni Jaćimović i da su u sklopu poruka dobijali i fotografije njihovih članova, koji su fotografisani tokom protesta na kojima su njihovi članovi prisustvovali, ili čije fotografije su preuzete sa njihovih profila na društvenim mrežama. Ova grupa je saopštila da će podneti prijave nadležnim organima povodom ovih pretnji. [Pretnje je dobila i Regionalna akademija za razvoj demokratije](#), nakon što je zvanično podržala uklanjanje murala Ratku Mladiću, navodeći da im je na adresu i naloge na društvenim mrežama stiglo „više stotina otvorenih pretnji smrću, najgorih uvreda, poziva na linč i pretnji iseljavanjem iz zemlje”. [Pretnje je dobio i Balša Božović](#), predsednik Izvršnog odbora Akademije, nakon što je gostovao u emisiji „Usijanje” na TV Kurir sa advokatom Ratka Mladića, Brankom Lukićem. Pored Božovića, pretnje su dobile i druga lica koja su uključena u javni život Srbije. Tako je Đorđo Žujović, funkcioner Socijaldemokratske partije Srbije, koja je

deo vladajuće koalicije, [primoran da napusti Beograd](#) zbog pretnji koje je dobio nakon što je na mural Ratka Mladića bacio kreč. [Pretnje je dobio i glumac i član Predsedništva Pokreta slobodnih građana Sergej Trifunović](#), nakon što je javno iskazao svoj stav povodom murala Ratku Mladiću.

Otet i javno spaljen transparent *Žena u crnom* nakon protesta

Nakon protesta pod nazivom *Mural mora pasti*, održanog od strane aktivistkinja i aktivista u Beogradu, 13. novembra 2021. godine, povodom pokušaja uklanjanja murala Ratka Mladića u Njegoševoj ulici u Beogradu, [otet je i javno spaljen transparent *Žena u crnom*](#). Kako se navodi u saopštenju Inicijative mladih za ljudska prava (YIHR), grupa desničara, koji su se okupili u neposrednoj blizini protesta *Mural mora pasti*, pratili su aktiviste i aktivistkinje *Žena u crnom* nakon završetka protesta, a zatim su nasilno oteli njihov transparent sa natpisom „Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici”. Transparent su zatim javno zapalili, a snimak je postavljen na društvene mreže. YIHR saopštava da je ovaj slučaj direktna posledica izjednačavanja ekstremista i aktivista/aktivistkinja „koje nasilnicima predstavlja signal da mogu da rade šta hoće”.

Advokati saslušani u policiji zbog govora na protestima i interne prepiske na Viberu

Nekoliko advokata koji su govorili na protestima, organizovanih povodom nezadovoljstva advokata pravnim stavom Vrhovnog kasacionog suda (VKS) da je dozvoljeno da banke ugovaraju troškove obrade kredita, kao i oni koji su vodili prepisku u internoj Viber grupi, [privedeni su na saslušanje u policiji](#). Advokat Miroslav Živković je saopštio da je priveden zbog govora na protestu, u kojem je govorio o jednom primeru iz pravne istorije o jednom korumpiranom sudiji iz Herodotovih zapisa, dok je naveo da je advokatkinja Emilija Petrović privedena „zbog prepiske na zatvorenoj Viber grupi”, u kojoj je spomenula da će „sudija VKS Dragiša Slijepčević na Srebrnom jezeru držati predavanje vezano za troškove obrade kredita”. Dodaje još da je advokat Slaven Bilčan saslušan zbog govora na protestu, a advokat Čedomir Kokanović i još jedna koleginica zbog prepiske u Viber grupi. Na posebnoj konferenciji za

medije, na kojoj je izneo ovaj sled događaja, Živković je naveo da je u pitanju represija sistema prema organizatorima pomenutih protesta i da su privedeni po prijavama samih sudija.

Pretnje Ženskom udruženju kolubarskog okruga zbog organizacije večere za decu izbeglice

Žensko udruženje kolubarskog okruga (ŽUKO) dobilo je [pretnje smrću](#) zbog organizovanja večere za decu izbeglice 7. novembra 2021. godine. Kako navode iz ovog udruženja, dobili su telefonski poziv od nepoznatog muškarca koji im je pretio da „će ih sve pobiti” i „da će biti mrtve”. Navode da su pretnje upućene zbog događaja koji su organizovale 31. oktobra 2021. godine, odnosno Internacionalne večere, na kojoj su predstavljene tradicionalne kuhinje zemalja iz kojih dolaze deca migranti bez roditeljske pratnje, svi smešteni u Centru za azil u Bogovađi. Navedeno je da su slučaj odmah prijavili policiji i da je policija pravovremeno i adekvatno reagovala.

Monitoring

Uslovna kazna zatvora za pretnje uredniku lista Danas Dragoljubu Petroviću

Viši sud u Beogradu [presudio je u slučaju pretnji upućenih glavnom uredniku lista Danas Dragoljubu Petroviću](#), osudivši na jednu godinu zatvora, uslovno tri godine Dejana Ivkovića iz Lazarevca, za krivično delo ugrožavanje sigurnosti. Prema presudi, Ivković je 8. novembra 2016. godine, nakon što je Petrović dao intervju za portal Cenzolovka, uputio pretnje Petroviću putem društvene mreže Facebook, kojima je navodio da je „spremio set noževa i konopce za kvazi rodoljube Srbije za koje nema milosti“. Uz ove pretnje je dodao da „za izdajice svoje zemlje ovde nema mesta“. Ivković je priznao počinjeno delo, pravdajući se alkoholisanim stanjem u kojem se nalazio tokom pisanja pretnji, ali je Sud utvrdio da je okrivljeni sam sebe doveo u alkoholisano stanje kao i da je za slučaj nebitno da li je postojala namera okrivljenog da uputi pretnje, već se u obzir uzima da li je kod onoga ko je primio pretnje nastao osećaj straha i namira.

Obustavljen prekršajni postupak protiv grupe pirotskih aktivista

Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI) saopštio je da je Prekršajni sud u Pirotu 5. novembra 2021. godine, [doneo rešenje kojim se obustavlja prekršajni postupak protiv grupe aktivista, koji su blokirali izgradnju mini-hidroelektrane u Toplom Dolu kod Pirota, zbog zastarelosti postupka](#). Aktivisti su se teretili za kršenje odredaba Zakona o javnom redu i miru, [zbog toga što su se 7. oktobra 2019. godine](#), sukobili sa radnicima i obezbeđenjem investitora, koji su došli na gradilište. Najpre je došlo do kratkog verbalnog sukoba na jednoj od barikada postavljenih od strane meštana i aktivista u ranim jutarnjim časovima, da bi zatim investitor pokušao da pristupi gradilištu iz drugog putnog pravca. RERI saopštava da je odbrana pripremila dokazni materijal koji bi oslobodio ovu grupu u slučaju da je presuda bila donesena, ali su zadovoljni i ovim načinom kojim su meštani i aktivisti došli do pravde.

Politika nekažnjavanja napada na novinare podstiče nove napade

Džeremi Dir, zamenik generalnog sekretara Međunarodne federacije novinara, izjavio je da se [nekažnjavanjem napada na novinare u Srbiji podstiču novi takvi napadi](#). Politika nekažnjivosti je problematična za novinare jer iz straha od mogućih napada koji neće biti kažnjeni, mnogi od njih pribegavaju autocenzuri. Govoreći o Srbiji, Dir je naveo da se novinari u Srbiji suočavaju sa lošom ekonomskom i društvenom pozicijom, kao i da ne mogu da rade svoj posao na samostalan i profesionalan način zbog političkih pritisaka. Posebno je istakao da mediji moraju da imaju mogućnost razvoja u pogledu finansijske održivosti i bezbednosti na poslu.

Prva presuda u slučaju pretnji novinaru Nedimu Sejdinoviću

Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) saopštava da je sporazumnim priznanjem krivice doneta prva presuda od strane Višeg suda u Beogradu [zbog pretnji koje je dobio novinar Nedim Sejdinović](#). Osoba sa inicijalima B.Ž. iz Beograda, koja je osuđena na šest meseci zatvora uslovno za krivično delo ugrožavanja sigurnosti, u martu 2019. je uputila pretnje smrću Sejdinoviću, u kojima je pozvala na „streljanje” ovog novinara. Sejdinović navodi da je

ovo prva presuda u okviru više krivičnih prijava koje je podneo zbog pretnje koje je dobijao zbog svojih tekstova. NUNS navodi da su mnogobrojne njihove kolegice i kolege dobijali pretnje sa Facebook stranica „Srbija naša zemlja” i „Beograd naš grad”, na kojima je prećeno i Sejdinoviću.